

วิเคราะห์ทิศทางของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่ออนาคต
“หนึ่งประเทศสองระบบ” ของฮ่องกง

**ANALYSIS OF PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA
MOVEMENT THAT AFFECTS THE FUTURE OF
HONG KONG UNDER THE PRINCIPLE OF
“ONE COUNTRY TWO SYSTEMS”**

วัชรีย์ บริบูรณ์

WATCHAREE BORIBOON

华侨崇圣大学、中国语言文化学院

Faculty of Chinese Language and Culture, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail: wanchangli2524@gmail.com

Received: 25 March 2020 / Revised: 19 April 2020 / Accepted: 22 April 2020

บทคัดย่อ

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก มีระบบการปกครองหลักเป็นระบบคอมมิวนิสต์ ขณะที่การปกครองท้องถิ่นก็มีความหลากหลาย โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 22 มณฑล (省) (โดยไม่ได้นับรวมไต้หวัน) เขตปกครองตนเอง 5 เขต (自治区) เทศบาลนคร 4 เมือง (直辖市) และเขตบริหารพิเศษอีก 2 แห่ง (特别行政区) นั่นคือเขตบริหารพิเศษฮ่องกง (香港) และเขตบริหารพิเศษมาเก๊า (澳门) แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน

ปัจจุบันเขตบริหารพิเศษฮ่องกงและมาเก๊าเป็นที่จับตามองเป็นพิเศษทั้งจากจีนเองและนานาชาติ ประชาติไปโดยทั่วโลก สืบเนื่องมาจากภายหลังเขตบริหารพิเศษกลับเข้าสู่การปกครองของรัฐบาลจีนอย่างเต็มรูปแบบภายใต้หลักการ “หนึ่งประเทศสองระบบ” แล้ว ระบบการเมืองการปกครองจึงมีความแตกต่างจากเดิม เพราะแต่เดิมมาเก๊าเป็นเขตเช่าของโปรตุเกส ขณะที่ฮ่องกงเป็นเขตเช่าของอังกฤษ อำนาจการปกครองมาจากแนวคิดประเทศตะวันตกที่มีระบอบประชาธิปไตยหนุนนำมาก่อน

โดยเฉพาะเขตบริหารพิเศษฮ่องกง ถึงแม้พลเมืองจะไม่ได้ลิ้มรสกับระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงเลยมาตลอด 99 ปี แต่การที่รัฐบาลอังกฤษจัดให้มีการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1995 ก่อนคืนฮ่องกงให้จีนเพียง 2 ปีนั้นก็ถือเป็นการส่งสัญญาณบางอย่างให้พลเมืองฮ่องกงอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อฮ่องกงกลับคืนสู่การปกครองของจีนเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.1997 จึงกลายเป็นเรื่องท้าทายสำหรับรัฐบาลจีนอย่างยิ่ง ทั้งความพยายามจะหลอมรวมประชากรจีนกับประชากรฮ่องกงให้เป็นหนึ่งเดียวกัน รวมถึงระบบการปกครองที่แม้จะขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางปักกิ่ง แต่ในส่วนของเศรษฐกิจ การค้า การพาณิชย์

ฮ่องกงสามารถดำเนินนโยบายได้อย่างอิสระ หว่านกลับไม่ใช่สิ่งที่พลเมืองฮ่องกงต้องการนัก เพราะนโยบายเศรษฐกิจเสรีนี้จะสิ้นสุดลงในวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 2047

บทความนี้จะวิเคราะห์ถึงทิศทางของหลักการหนึ่งประเทศสองระบบที่มีต่อการปกครองฮ่องกง การมองอนาคตของฮ่องกงว่าจะมีแนวโน้มไปในทิศทางใด ตลอดจนความขัดแย้งภายในต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะมีจุดจบหรือไม่ และพลเมืองฮ่องกงจะมีทางออกให้กับตนเองอย่างไรบ้าง

คำสำคัญ : ฮ่องกง, หนึ่งประเทศสองระบบ, เขตบริหารพิเศษ, การปฏิรูปเศรษฐกิจจีน

ABSTRACT

Hong Kong and Macau are especially being watched by China and global democratic countries due to its complete return to China Government under the principle of “One Country Two Systems” that caused relevant changes of politics and management, despite the fact that these two Special Administrative Regions were former colonies of western democratic countries; British Empire and Portuguese Empire respectively.

Particularly, The Hong Kong Special Administrative Region of the People’s Republic of China (HKSAR), Hong Kong people had not been governed under genuine democracy along 99 years, but they could have the first election on 1995 managed by British Government 2 years before the return to China. That incident delivered some signals to Hong Kong significantly.

For Government of China, there are relevant challenges after the return of Hong Kong to China on 1997. For instance, the effort of harmonizing Chinese people and Hong Kong people, as well as uniting politics and government. For Hong Kong, even Hong Kong economics and commerce are running independently, Hong Kong citizen are not completely content with this since the liberal economy will end on June 30, 2047.

This study explored and analyzed how the principle of “One Country Two Systems” affects Hong Kong management, how Hong Kong would be in the future, how internal conflicts would end, and how Hong Kong people would find the way out for themselves.

Keywords: Hong Kong, One Country Two Systems, Special Administrative Region, Chinese Economic Reform

1.ฮ่องกงกับความหมายของหนึ่งประเทศสองระบบ (一国两制)

หนึ่งประเทศสองระบบเป็นแนวคิดที่ริเริ่มโดยผู้นำสูงสุดเติ้งเสี่ยวผิง (邓小平) อดีตประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาส่วนกลางแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีน เดิมทีเป็นข้อเสนอที่เติ้งเสี่ยวผิงพยายามจะนำมาใช้กับไต้หวันเพื่อรวมประเทศในปี ค.ศ. 1978 แต่ท้ายที่สุดก็ได้นำมาใช้กับเขตบริหารพิเศษอย่างฮ่องกงและมาเก๊า โดยเสนอนโยบายว่ามีเพียงจีนเดียว (一个中国政策)



รูป 1 : กันยายน ค.ศ.1982 เติ้งเสี่ยวผิงพบปะนางมาร์กาเร็ต แทตเชอร์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษ ณ มหาศาลาประชาชน กรุงปักกิ่ง ในประเด็นการค้าฮ่องกงสู่จีน (ที่มา : Hubei Press)

ขณะที่เขตบริหารพิเศษสามารถมีระบบเศรษฐกิจและการเมืองแบบทุนนิยมได้ ภายใต้หลักการนี้ทำให้เขตบริหารพิเศษมีระบบการเมือง กฎหมายรัฐธรรมนูญ การเงินและเศรษฐกิจของตนได้ตามระบบเศรษฐกิจเสรีเพื่อประโยชน์ทางการค้า และที่สำคัญเพื่อให้พลเมืองฮ่องกงได้มีเวลาปรับตัวไปอีกระยะหนึ่ง

จึงถือว่าฮ่องกงมีระบบเศรษฐกิจที่เปิดกว้างและมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการชุมนุมทางการเมืองได้ ซึ่งแตกต่างจากจีนมากที่ไม่มีสิทธิกระทำการใดๆ ดังกล่าวเลย เพียงแต่ฮ่องกงยังไม่มีสิทธิเลือกตั้งเสรีได้ 100% แม้จะมีเสรีภาพระดับหนึ่งในนโยบายเศรษฐกิจเสรีไปจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 2047 ก็ตาม

หลักการหนึ่งประเทศสองระบบนี้ ช่วยให้รัฐบาลจีนลดความกดดันระหว่าง 2 ฝ่ายได้มาก กล่าวคือ รัฐบาลกลางของจีนจะมีอำนาจเป็นผู้แต่งตั้ง “ผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกง” แทนอังกฤษ โดยเริ่มต้นหลังปี ค.ศ.1997 สมัยแรกเริ่มนั้นผู้สมัครชิงตำแหน่งผู้ว่าการ ถูกเลือกจากคณะกรรมการสรรหาจำนวน 400 คน

จากนั้นเสนอชื่อต่อรัฐบาลกลางปักกิ่ง ต่อมาผู้สมัครชิงตำแหน่งต้องผ่านคณะกรรมการเลือกตั้งจำนวน 800 คน และต้องได้รับเสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่า 100 เสียงจึงจะได้เป็นผู้สมัครตัวจริง จากนั้นจึงถูกเลือกโดยคณะกรรมการเลือกตั้ง กระทั่งปี ค.ศ.2010 สภานิติบัญญัติฮ่องกงอนุมัติให้เพิ่มจำนวนคณะกรรมการเลือกตั้งเป็น 1,200 คน เพื่อนำไปสู่การเลือกตั้งในปี ค.ศ.2012 ซึ่งผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจะมีหน้าที่ปกครองฮ่องกงภายใต้ระบบสภาเดียวเฉกเช่นระบบสภาอังกฤษ แม้จะมีระบบเลือกตั้ง แต่ผู้สมัครก็ยังคงต้องผ่านการคัดกรองจากรัฐบาลกลางของจีนก่อนนั่นเอง (National Geographic ฉบับภาษาไทย. 2562 : ออนไลน์)

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1998 ฮ่องกงได้จัดให้มีการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรก ทำให้มีผู้ออกมาใช้สิทธิมากเป็นประวัติการณ์ ผลคือผู้สมัครจากฝ่ายประชาธิปไตยได้คะแนนเสียงสูงถึงเกือบ 70% แต่เนื่องจากโครงสร้างภายใต้การปกครองของจีน ฝ่ายประชาธิปไตยก็ยังไม่สามารถครองเสียงข้างมากในสภานิติบัญญัติฮ่องกงได้ นั่นจึงเป็นการฝังทัศนคติความไม่เชื่อถือนในหลักการหนึ่งประเทศสองระบบให้แก่พลเมืองฮ่องกงมาโดยตลอด

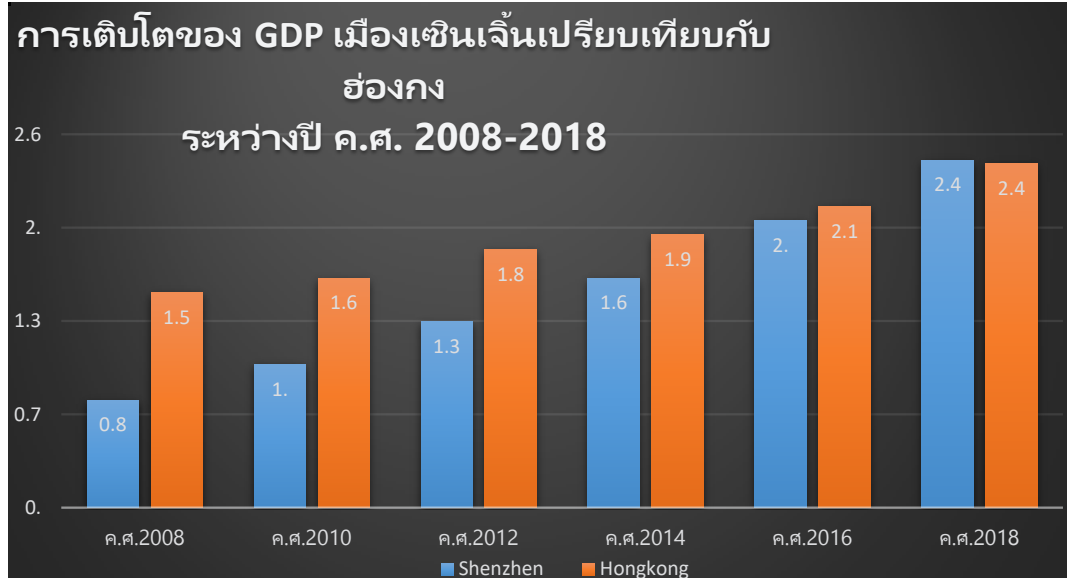
2. ความท้าทายของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อฮ่องกงกับนโยบายจีนเดียว

แม้สาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีอำนาจเหนือเขตบริหารพิเศษฮ่องกงอย่างชอบธรรม ทว่านับตั้งแต่ปี ค.ศ.1997 ฮ่องกงยังคงมี “ปฏิญญาร่วมจีน-อังกฤษ Sino-British Joint Declaration (中英联合声明)” หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่าปฏิญญาร่วมของรัฐบาลสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือกับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนว่าด้วยปัญหาฮ่องกง (中华人民共和国政府和大不列颠及北爱尔兰联合王国政府关于香港问题的联合声明) ปฏิญญานี้มีผลทำให้เขตบริหารพิเศษฮ่องกงไม่ต้องเปลี่ยนเป็นระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เหมือนจีน แต่จะยังคงไว้ซึ่งระบบทุนนิยมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของตน ซึ่งจีนจะต้องไม่แทรกแซงไปจนถึงปี ค.ศ. 2047 นี่จึงเป็นความท้าทายของรัฐบาลกลางของจีนอย่างยิ่งยวด

เมื่อเกิดความท้าทายดังกล่าว จีนจึงต้องหาทางป้องกันปัญหา ด้วยการพยายามพัฒนาเขตพื้นที่โดยรอบเพื่อเชื่อมโยงฮ่องกงกับจีนเข้าไว้ด้วยกันให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการริเริ่มโครงการสะพานเชื่อมฮ่องกง จูไห่และมาเก๊า (港珠澳大桥) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 ซึ่งเปิดตัวไปเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2018 นับเป็นสะพานข้ามทะเลที่ยาวที่สุดในโลกด้วยระยะทาง 55 กิโลเมตร มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงเศรษฐกิจทั้ง 3 เมือง รวมถึงเมืองใกล้เคียงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกว่างโจว (广州) เซินเจิ้น (深圳) จูไห่ (珠海) จงซาน (中山) ฟอซาน (佛山) ตงกว่าน (东莞) เป็นต้น และจากความสะดวกสบายด้านการคมนาคมนี้เอง จึงนำพาพลเมืองจากจีนหลั่งไหลเข้าสู่ฮ่องกงมากขึ้น ขณะเดียวกันความพึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจของจีนที่มีต่อฮ่องกงก็ลดลงเรื่อยๆ เช่นกัน

กล่าวคือ เมื่อจีนเปิดเสรีทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรม จากเดิมที่การเดินทางต้องพึ่งพาฮ่องกงด้วยการใช้เป็นเส้นทางหลักมากกว่า 50% พบว่าปัจจุบันเหลือเพียงประมาณ 10% เท่านั้น ขณะเดียวกันฮ่องกงก็ยังคงเผชิญกับการแข่งขันที่ดุเดือดจากท่าเรือเมืองติดทะเลของจีนอย่างท่าเรือเซี่ยงไฮ้ ท่าเรือเซินเจิ้น ท่าเรือหนิงปัว-โจวซาน ท่าเรือชิงเต่า ท่าเรือกว่างโจว ท่าเรือเทียนจิน ท่าเรือต้าเหลียน ท่าเรือเซี่ยเหมิน และท่าเรืออิงโซ่ว โดยเฉพาะท่าเรือเซินเจิ้นที่อยู่ติดกับฮ่องกง ได้กลายเป็นท่าเรือที่มีตู้คอนเทนเนอร์สินค้าเข้าออกมากที่สุดของจีน

รองจากท่าเรือเซี่ยงไฮ้และหนิงปัวแล้ว ขณะนี้ภาคการเงินการธนาคาร ตลอดจนภาคเทคโนโลยีก็ใช้เมืองเซินเจิ้นเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ของบริษัทมากมาย อาทิ Citibank HSBC Huawei Tencent ZTE เป็นต้น



หมายเหตุ : หน่วยเงินตราเป็นสกุลเงินหยวนในสัดส่วน 1 : พันล้านหยวน

ที่มา : National Bureau of statistics of China

นอกจากความพยายามที่จะก้าวนำฮ่องกงทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ความพยายามที่จะทำให้พลเมืองฮ่องกงเปลี่ยนความคิดให้ได้ว่าพวกเขาเป็นพลเมืองของสาธารณประชาชนจีนคนหนึ่งก็ได้ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ด้วยวิธีการที่แยบยล ไม่ว่าจะเป็นความพยายามที่จะทำให้พลเมืองฮ่องกงหันมาใช้ภาษาจีนกลางร่วมกัน ส่งเสริมให้มีการเรียนภาษาจีนกลางในการเรียนภาคบังคับ ส่งเสริมให้สื่อรายการโทรทัศน์เปลี่ยนจากการใช้ภาษาจีนกวางตุ้งมาเป็นภาษาจีนกลางแทนในช่วงเวลาที่คนดูมากที่สุด เป็นต้น ทว่าปัจจุบันก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะชาวฮ่องกงกลับรู้สึกว่าการจะถูกดูถูก “อัตลักษณ์” ของตนออกไปอย่างสิ้นเชิง

การกลืนอัตลักษณ์ของชาวฮ่องกง ดูเหมือนจะเป็นเรื่องท้าทายของรัฐบาลกลางจีนยิ่งกว่าการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเสียอีก เพราะการเปลี่ยนความคิดพลเมืองฮ่องกงกว่า 7 ล้านคนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันนั้นเป็นไปได้ยาก คงต้องใช้ระยะเวลาอีกยาวนาน ขณะที่ “นโยบายจีนเดียว” ก็ถือเป็นนโยบายสำคัญที่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิง (习近平) แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนตั้งแต่เข้าดำรงตำแหน่งและในเวทีโลก

3. แนวโน้มในอนาคตและทิศทางความเป็นไปได้ของฮ่องกง

เดิมที่รัฐบาลจีนมีความตั้งใจจะเร่งพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ในมณฑลกวางตุ้งที่ครอบคลุม 9 เมือง ได้แก่ เซินเจิ้น กว่างโจว จูไห่ ฝอซาน ชูโจว ตงก่วน จงซาน เจียงเหมิน และจ้าวซิง รวมถึงมาเก๊าในการเชื่อมโยงเข้ากับฮ่องกงเพื่อขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจอ่าวกวางตุ้ง-ฮ่องกง-มาเก๊า (粤港澳大湾区) Greater Bay Area หรือ GBA อยู่แล้ว ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการตามแนวคิด One Belt One Road ของจีน (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. 2560 : ออนไลน์)

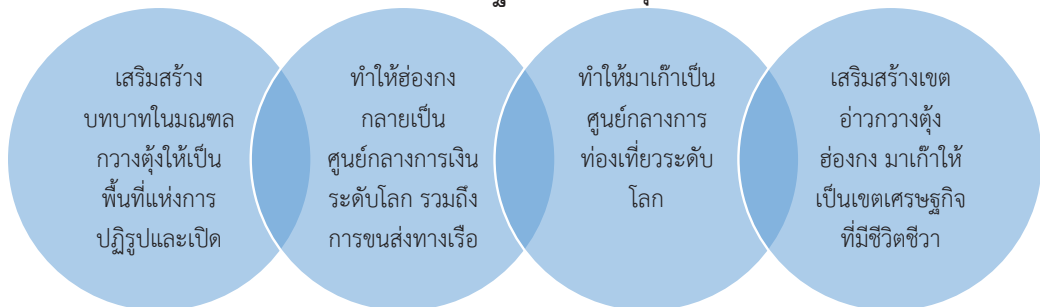


รูป 2 : แผนที่เขตเศรษฐกิจอ่าวกว่างตุ้ง ฮ่องกง มาเก๊า

ที่มา : Hongkong Asia's World City

เป้าหมายหลักในความร่วมมือนี้คือการนำนโยบายหนึ่งประเทศสองระบบมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความร่วมมืออย่างเป็นระบบมากกว่าเดิม โดยเน้นส่งเสริมฮ่องกงให้กลายเป็นศูนย์กลางการเงินระดับโลก การขนส่งทางเรือและการค้าระดับโลก ขณะที่มาเก๊าจะเน้นส่งเสริมเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวระดับโลก ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ในการเพิ่มศักยภาพและบทบาทของมณฑลกว่างตุ้งที่อยู่รายรอบให้กลายเป็นเขตเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างต่อเนื่องด้วย

ความร่วมมือเชิงลึกในข้อตกลงว่าด้วยการสร้างเขตเศรษฐกิจอ่าวกว่างตุ้ง ฮ่องกง มาเก๊า



ที่มา : THAI BIZ China.com

ทว่าสถานการณ์ปัจจุบันกลับไม่เป็นไปตามยุทธศาสตร์เดิมที่จีนตั้งเป้าหมายไว้ รัฐบาลกลางจีนยังหันไปมองการพัฒนาพื้นที่ทางฝั่งมณฑลกว่างตุ้งมากขึ้น แม้จะยังไม่ได้มีที่แน่ชัดว่าแผนการขับเคลื่อนจะเปลี่ยนไปในทิศทางใด แต่หลายฝ่ายต่างก็มองว่า “เงินจีน” กำลังมีบทบาทแทนที่ฮ่องกงในหลายด้าน ขณะที่เศรษฐกิจฮ่องกงชะงักลง การพัฒนาในอนาคตก็ถูกจำกัดไปด้วยเช่นกัน

สิ่งที่หลายฝ่ายเป็นกังวลมากที่สุด ก็คงเป็นประเด็นว่ารัฐบาลจีนจะใช้มาตรการอะไรต่อฮ่องกงในอนาคต ทั้งในด้านการปกครองและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่ทราบได้ที่จีนมองว่าสถานการณ์ของฮ่องกงไม่เป็นภัยคุกคามต่อระบอบคอมมิวนิสต์ ก็ย่อมไม่เกิดการใช้อำนาจทางทหารเข้าควบคุมอย่างพลการแน่นอน เพราะตามกฎหมายพื้นฐานของฮ่องกงกำหนดว่า ทหารจากจีนสามารถปฏิบัติงานในฮ่องกงได้ก็ต่อเมื่อทางการร้องขอเท่านั้น เช่น มาตรา 14 ระบุว่า เมื่อถึงคราวจำเป็น ทางทหารฮ่องกงสามารถร้องขอให้รัฐบาลกลางจีนส่งความ

ช่วยเหลือจากค่ายทหารเพื่อ “การรักษาความสงบเรียบร้อยและการเยียวยาภัยพิบัติ” หรือมาตรา 18 ระบุว่าอนุญาตให้รัฐบาลกลางจีนระงับใช้กฎหมายฮ่องกงได้ หากมี “ภาวะสงครามหรือความวุ่นวาย” ที่เสี่ยงต่อการทำลายความมั่นคงแห่งชาติหรือ “ความเป็นเอกภาพ” (BBC NEWS. 2019 : ออนไลน์) เป็นต้น

ช่วงก่อนส่งมอบฮ่องกงสู่จีนเพียง 2 ปี คือในค.ศ.1995 อังกฤษได้จัดให้มีการเลือกตั้งสภานิติบัญญัติอย่างสมบูรณ์ขึ้นโดยผู้ว่าการฮ่องกงคนสุดท้ายคือ นายคริส แพตเทน (Chris Patton) ท่ามกลางเสียงคัดค้านจากจีน เพราะเป็นการชี้้นำให้พลเมืองฮ่องกงรู้จักกับระบอบประชาธิปไตยเต็มใบโดยไม่จำเป็น ต่อมาในปีค.ศ. 1997 เมื่อฮ่องกงกลับคืนสู่จีนแล้ว ความพยายามของพลเมืองฮ่องกงที่ต้องการแสดงให้เห็นถึงพลังประชาธิปไตยจากการเลือกตั้งนั้น ก็ดูจะไม่ประสบความสำเร็จแต่อย่างใด

ปัจจุบันสิ่งที่รัฐบาลจีนกลัวมากที่สุดกลับเป็นการแพร่ขยายแนวคิดประชาธิปไตยเข้าสู่จีน เหตุผลเพราะฮ่องกงมีการติดต่อสื่อสารกับประเทศต่างๆ ทั่วโลกผ่านสื่อและช่องทางโซเชียลเน็ตเวิร์กมากมาย เห็นได้จากหลายครั้งที่ฮ่องกงพยายามใช้สื่อต่างๆ ติดต่อกับมวลชนประชาธิปไตยทั่วโลกนั่นเอง

หากการตัดสินใจในอนาคตของจีนด้านการแก้ปัญหาต่างๆ ภายในฮ่องกงเป็นไปในทางเชิงกร้าว ผลกระทบที่ตามมาอาจแบ่งได้เป็น 3 กรณีด้วยกันคือ

- ผลกระทบภายในฮ่องกง

ท่าทีเชิงกร้าวของจีนจะนำไปสู่ความสูญเสียทั้งผู้คนและทรัพยากรจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นการตอกย้ำให้พลเมืองฮ่องกงเห็นว่านี้คือความล่มสลายของการปกครองแบบหนึ่งประเทศสองระบบ นำไปสู่การอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรทั้งพลเมืองฮ่องกงและพลเมืองต่างชาติจำนวนมาก ส่งผลต่อบริษัทธุรกิจการเงินข้ามชาติที่มีเป็นจำนวนมากในฮ่องกงต้องล้มลง โดยเลือกจะไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่นำลงทุนกว่า เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย เป็นต้น และที่เลวร้ายไปกว่านั้นอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ จนถึงขั้นล่มสลายเลยก็เป็นได้

- ผลกระทบในระดับภูมิภาค

จีนอาจไม่ได้รับความไว้วางใจและทำให้ประเทศต่างๆ หวาดกลัวการเข้าแทรกแซงของจีน ขาดความไว้วางใจต่อสิ่งที่รัฐบาลจีนเคยอ้างถึงแนวคิดเรื่องการทะยานขึ้นอย่างสันติของจีน (和平崛起) หรือ China's Peaceful Rise มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 ด้วยปัจจัย 3 ประการที่ว่า

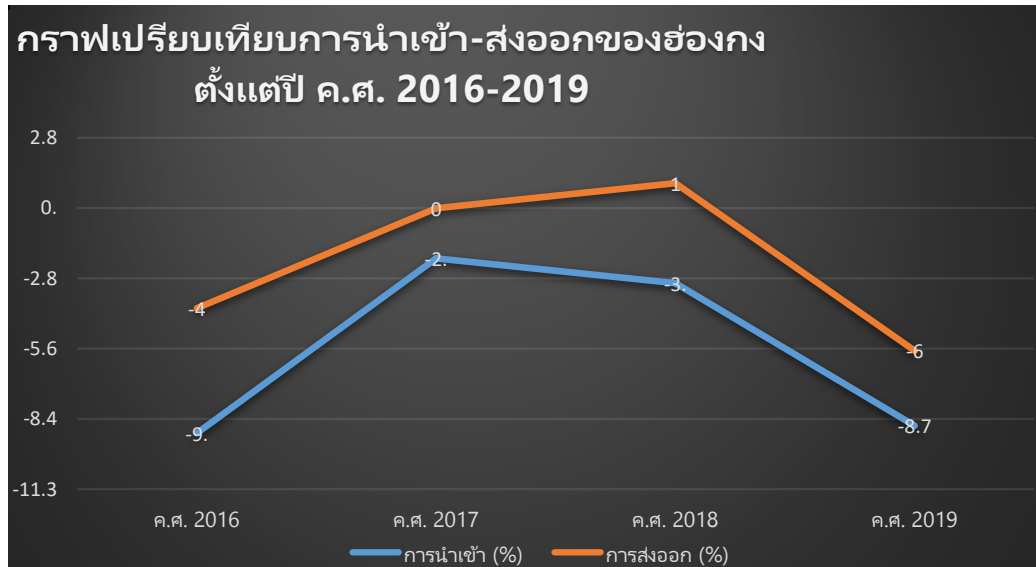
- (1) การเข้าไปมีส่วนร่วมในโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ
- (2) การพัฒนาที่เป็นไปในแบบของตนเอง เน้นสร้างความเข้มแข็งให้แก่ตนเอง
- (3) การยึดมั่นในสันติภาพไม่แสวงหาความยิ่งใหญ่ ด้วยวิธีการก้าวร้าวรุนแรง (Zheng Bijian, 2005)

ดังนั้น หากจีนไม่ยึดมั่นในสิ่งที่เคยประกาศไว้ ก็อาจกลายเป็นผู้ร้ายในสายตาประชาคมโลก โดยเฉพาะพวกฝั่งประชาธิปไตย ความร่วมมือต่างๆ กับต่างประเทศก็คงจะเป็นไปได้ยากยิ่ง และอาจวนเข้าสู่ปัญหานี้กับได้หัวนอีกแห่ง นั่นเพราะได้หัวนขาดความเชื่อมั่นต่อการปกครองหนึ่งประเทศสองระบบอย่างสิ้นเชิง

ผลกระทบในระดับโลก

สหรัฐอเมริกาอาจหาความชอบธรรมในการเข้ามาจัดการปัญหาระหว่างจีนกับฮ่องกง จนนำไปสู่ความขัดแย้งที่ลุกลามบานปลาย ที่นอกเหนือจากสงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐ เพราะฮ่องกงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการส่งออกระหว่าง 2 ประเทศอยู่ ทั้งปัญหาความขัดแย้งภายในของฮ่องกงเองและสงครามการค้านี้ ทำให้ตัวเลขการนำเข้าและส่งออกผ่านทางฮ่องกงในปี ค.ศ. 2019 ลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงขั้นติดลบ และอาจ

ติดลบระยะยาวไปอีก นอกจากนี้เงินอาจโดนคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจอย่างหนักทั้งจากโลกตะวันตกและโลกตะวันออกด้วยกันอีกด้วย



ที่มา : Census and Statistics Department

การแบ่งพลเมืองฮ่องกงจากแนวคิดทางการเมือง

หากมองจากปัจจุบัน สามารถแบ่งแนวคิดพลเมืองออกเป็น 2 กลุ่มหลักๆ คือ

1. พลเมืองที่ต้องการปกครองตนเองและเป็นอิสระจากรัฐบาลกลางจีน โดยมีความคิดที่ว่า การไม่ใช้ระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่าไม่ถูกต้อง และต้องทำทุกวิถีทางเพื่อไปสู่ประชาธิปไตยเต็มใบ เพราะมองว่าถ้าได้ปกครองตนเองและตัดสินใจอนาคตของตนเองจะต้องดีกว่านี้แน่นอน

2. พลเมืองที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจก้าวหน้า โดยไม่สนใจต่อระบอบการปกครอง มองเรื่องปากท้องสำคัญที่สุด จึงมองว่าระบอบประชาธิปไตยแบบครึ่งใบหรือระบอบสังคมนิยมไม่ใช่ปัญหาในการใช้ชีวิต หากในทางกลับกันระบอบประชาธิปไตยจะนำมาซึ่งความขัดแย้งวุ่นวายไม่จบสิ้นเช่นนี้

ดังนั้นแนวโน้มทิศทางและทางออกของฮ่องกงในอนาคต จึงควรจะเป็นไปในทิศทางที่ทั่วโลกยอมรับได้ และมีความเป็นไปได้ใน 2 กรณี กล่าวคือ

1. การกลับไปสู่อำมมอกแผ่นดินแม่อย่างจีนโดยไร้ข้อกั๊กใดๆ โดยยอมรับหลักการหนึ่งประเทศสองระบบและแนวทางการปกครองของจีนภายหลังปี ค.ศ.2047 ขณะเดียวกันก็เร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้กลับคืนมาเพื่อให้เป็นไปตามแผนการสร้างเขตเศรษฐกิจอ่าวกว้างดั่งที่วางแผนไว้

2. การอพยพของพลเมืองออกจากฮ่องกงไปอยู่ต่างประเทศ เช่น ไต้หวัน สิงคโปร์ แคนาดา ออสเตรเลีย อังกฤษ อย่างกรณีหากต้องการย้ายไปอยู่อังกฤษ รัฐบาลอังกฤษจะให้สัญชาติเพียงชาวบริติชโพ้นทะเล (英国国民海外) หรือ British National (Overseas) เรียกสั้นๆ ว่า BN(O) ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าพลเมืองฮ่องกงจะยอมกลายเป็นพลเมืองจีนเต็มตัว หรือจะยอมไปเป็นพลเมืองชั้นรองที่ต่างประเทศกันแน่

ไม่ว่าพลเมืองฮ่องกงส่วนมากจะยังคงยึดมั่นในอุดมการณ์ไปสู่จุดใดก็ตาม ทว่าในปี ค.ศ.2047 ข้างหน้านั้นคือครบวาระกำหนด 50 ปีของการปกครองด้วยหลักการหนึ่งประเทศสองระบบ แน่แน่นอนว่าสิ่งที่พลเมืองฮ่องกงมีอาจเสี่ยงได้เลยคือ ฮ่องกงจะต้องถูกผนวกรวมกลายเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลกวางตุ้ง การปกครองที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางจีนและต้องเป็นระบบสังคมนิยม ภาษาราชการจากเดิมที่เป็นภาษาจีนกวางตุ้งกับภาษาอังกฤษก็จะเปลี่ยนเป็นภาษาจีนกลางแทน สกุลเงินดอลลาร์ฮ่องกงจะต้องเปลี่ยนไปใช้สกุลเหรินหมินปี้ ไม่มีคำว่า “คนฮ่องกง” อีกต่อไป เพราะประชากร 7-8 ล้านคนจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของประชากรจีน 1,400 ล้านคนทันที

สิ่งที่รัฐบาลจีนต้องเร่งดำเนินการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อข้อเรียกร้องของพลเมืองฮ่องกง

ถึงแม้ว่าพลเมืองฮ่องกงส่วนหนึ่งจะยังแฝงตัวเรียกร้อง “ประชาธิปไตย” อยู่ก็ตาม แต่ถ้ารัฐบาลจีนแสดงเจตจำนงชัดเจนในอันที่จะแก้ปัญหาความยากลำบาก จัดทำโครงการต่างๆ ที่มุ่งยกระดับสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนทำให้พลเมืองฮ่องกงส่วนใหญ่มั่นใจว่าเสรีภาพต่างๆ รวมถึงการดำเนินชีวิตของพวกเขาจะได้รับ ความคุ้มครองอย่างเท่าเทียม ก็คงจะช่วยบรรเทาปัญหาที่ยังรบกวนจิตใจแต่เดิมลงได้บ้าง ซึ่งนโยบายเร่งด่วนและวิธีการที่น่าจับตามองก็คือ

1. การแก้ไขปัญหาที่พักอาศัยไม่พอเพียง แม้ฮ่องกงจะขึ้นชื่อว่าเป็นดินแดนที่มั่งคั่งร่ำรวยแห่งหนึ่ง แต่คนรุ่นใหม่กลับมองว่าพวกเขากำลังประสบปัญหาเรื่องที่พักอาศัย รัฐบาลให้ความสนใจแต่ผู้พัฒนาที่ดินรายใหญ่ แต่กลับไม่มีการก่อสร้างที่พักอาศัยหรือเคหสถานให้แก่ผู้ด้อยโอกาสอย่างพอเพียง
2. รัฐบาลจะต้องอธิบายแจกแจงนโยบายต่างๆ อย่างละเอียดและชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงความเข้าใจผิด เพราะนั่นจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเคลื่อนไหวใช้เป็นข้ออ้างสำหรับการก่อเหตุประท้วงหรือความรุนแรงขึ้น โดยอ้างคำว่า “ประชาธิปไตย” มาโจมตีรัฐบาลกลางปักกิ่งอีก
3. การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา รวมไปถึงร่างแก้ไขกฎหมายส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน จะต้องชัดเจน และสามารถอธิบายต่อพลเมืองฮ่องกงและชาวโลกได้ ไม่ควรทำให้พลเมืองฮ่องกงรู้สึกว่าเขาถูกปกปิดข้อมูล หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมใดๆ ต่อไปอีก (KEN MOAK. 2019 : ออนไลน์)

4. บทสรุป

หลายฝ่ายมั่นใจว่าการเรียกร้องระบอบประชาธิปไตยของพลเมืองฮ่องกงไม่มีทางเป็นจริงได้แน่นอน เพราะจีนมองว่า “ฮ่องกงเป็นส่วนหนึ่งของจีน” อีกทั้งอาจส่งผลกระทบต่อข้อพิพาทเรื่องดินแดนระหว่างจีนกับทิเบต รวมถึงไต้หวัน ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงและเอกภาพของจีน ดังนั้นสิ่งเดียวที่จะเป็นไปได้มากที่สุดคือการยอมรับในหลักการหนึ่งประเทศสองระบบ และข้อตกลงที่จะเกิดขึ้นภายหลังปี ค.ศ. 2047 ว่าจะเอื้อต่ออนาคตฮ่องกงให้เป็นไปในทิศทางใด

สิ่งสำคัญคือพลเมืองฮ่องกงควร “มองอดีตเป็นบทเรียน เร่งพลิกฟื้นสถานการณ์ปัจจุบันและมุ่งพัฒนาไปสู่อนาคต” ไม่มองเพียงแค่นั้นเองเป็น “ประชากรฮ่องกง” เลิกแบ่งแยกและลบความคิดไม่ดีต่อคำว่า “ประชากรจีน” มุ่งสู่การเป็น “ประชากรโลก” ที่แข็งแกร่งจะเป็นผลดีต่ออนาคตของฮ่องกงมากที่สุด จากที่รัฐบาลจีนอาจตั้งใจลดบทบาทการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของฮ่องกงลง ก็จะหันกลับมาทบทวนต่อ

รูปแบบการปกครองฮ่องกงในระบบสังคมนิยมสมัยใหม่ พร้อมกับมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจฮ่องกงควบคู่ไปกับเขตเศรษฐกิจจีนที่อยู่รายรอบ ไม่แน่ว่าอนาคตของฮ่องกงอาจปรับเปลี่ยนไปสู่ทิศทางที่ทุกฝ่ายพอใจซึ่งเป็นการ “รวมชาติอย่างสันติ” อย่างที่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงวาดหวังไว้ก็เป็นได้

บรรณานุกรม

ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน ณ นครกว่างโจว. (2560) **เขตเศรษฐกิจ Greater Bay Area (GBA).**

[ออนไลน์]สืบค้น จาก : <https://thaibizchina.com/figure-publication/economic-zone/greater-bay-area-gba> (ตุลาคม 2560)

BBC NEWS. (2019) **Hong Kong : What is the Basic Law and how does it work?**. [Online]

Available : <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-49633862> (20 November 2019)

KEN MOAK. (2019) **HK ‘pro-democracy’ protests counterproductive.** [Online] Available :

<https://asiatimes.com/2019/12/hk-pro-democracy-protests-counterproductive/>
(20 December 2019)

National Geographic ฉบับภาษาไทย.(2562) **ฮ่องกง : ย้อนรอยประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้.** [ออนไลน์]

สืบค้นจาก : <https://ngthai.com/history/24503/hongkong-history-visual> (2 กันยายน 2562)

Zheng Bijian. (2005) *China's Peaceful Rise: Speeches of Zheng Bijian, 1997-2005.*

Washington, D.C. : Brookings Institution Press.

	Name and Surname (姓名) : WATCHAREE BORIBOON
	Highest Education (最高学历) : Master' s Degree B. A. (Chinese Business for Communication)
	University or Agency (任职院校或单位) : Huachiew Chalermprakiet University
	Field of Expertise (专业领域) : Chinese Business for Communication
	Address (地址) : 159/25 Soi Charoenkrung 79 Yeak 13, Charoenkrung Rd. , Watprayagrai Subdistrict, Bangkholaem District, Bangkok, 10120